„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 134. У Новом Саду, у четвртак 13. (25.) новембра 1897. Година XIII.

Анексија Босне и Херцеговине.

Питање о Босни и Херцеговини опет је на дневноме реду. Истина, дипломате још мирују, али се листови, нарочито мађарски, у последње време тиме јако забављају и проричу, као да је анексија Босне и Херцеговине на прагу. Наши читаоци знају из наших дописа из Босне и Херцеговине, да и тамошњи народ зебе, као да се у истини спрема анексија. Листови тврде, да се Русија погодила с нашом монархијом, и по тој погодби Русија напушта тамошњи српски народ Аустрији. По тим изворима и пут нашег министра спољних послова грофа Голуховског краљу италијанском стоји у свези с тим питањем.

Анексија Босне и Херцеговине дакле на тапету је; о њој се много пише и говори и расправља се с разног гледишта.

На први поглед ова вест изгледа и вероватна. Русија је забављена са својим руским циљевима, па се може случити, да она и не види мале српске интересе. Поред тога и руска политика може бити хладна и себична, па би могла са жртвом српског народа да искупи пријатељство Аустро-Угарске; особито кад види, како источне државе често Русији окрећу леђа. Руска политика могла би прихватити анексију као мамац, да увуче Аустро-Угарску, да је спута, како би доцније, кад устреба, лакше изазвала заплете. Но још би једна околност могла принудити Русију да пристане на анексију. Тиме би берлински уговор био прорешетан, што би била велика добит по Русију.

Па ипак је тешко веровати, да ће до тога доћи. Ми не верујемо, да ће Русија ради српске мисли рат водити, али не верујемо ни то, да ће тако олако жртвовати народ српски. Анексијом постаје освајање Босне и Херцеговине свршен чин. Аустрија се тада стално утврђује на Балкану. Она постаје „балканска држава“, као што је лане Калај рекао у делегацијама. Зашто би Русија пристала на то, да свом балканском супарнику отвори источна врата? Русија би се решила на тај кобни корак можда само онда, кад би Аустро-Угарска допустила, да Бугарска падне у интересну сферу Русије. Но то наша монархија неће и не може допустити, јер така погодба пре свега не би била искрена, и створио би се нов повод за сукоб. Обе велесиле не би биле у стању да поделе свој плен, већ би увек једна другу потискивале. То аустро-угарске дипломате добро знају, и пошто балкански народи више нагињу Русији, то би нашој монархији утакмица била отештана, зато и избегавају таку погодбу с Русијом, по којој би се Русија раширила на Балкану. А без таке погодбе неће Русија пустити Аустрију, да изведе анексију. Из платонске љубави она неће чинити таку услугу.

Међутим видимо из говора грофа Голуховског, као што смо у прошломе броју напоменули, да се обе велесиле погодиле на том основу, да се одржи постојеће стање. Овака погодба пак искључује анексију. Ко хоће да одржи постојеће стање, не сме рушити берлински уговор.

Но има још једна важна околност, коју ваља истаћи. Мислимо моћ народне идеје. И руска дипломација уме бити хладна и себична као и свака дипломација; тамо се воља народна често угушује, али у одлучном тренутку одушевљење руског народа тек натера руску политику, да се мало осврне на своју словенску браћу. „Свет се вара, кад мисли, да руски цар може што хоће“ — рекао је цар Никола I. пред кримски рат. Па та изрека данас још у већој мери важи.

Ево да наведемо, шта тим поводом пише један важан руски лист. „С.-Петербуршке Вѣдомости“ написале су један оштар коминике, из кога доносимо ове значајне речи:

„Скоро је двадесет година, од како је Берлински Конгрес поверио Аустро-Угарској, да поседне те словенске земље с тим, да доведе у ред економски положај Словена, који су у турском поданству. Чудновата беше та идеја: поверити бригу о Словенима ономе, који се прославио својим непријатељством према свему, што је словенско. Но, може бити, онда се прилике тако стекле, да је конгрес био принуђен, да испуни жеље грофа Андрашија и да допусти Аустро-Угарској привремену окупацију Босне и Херцеговине; може бити, да су и чланови конгреса искрено веровали у то, да је Аустро-Угарска кадра олакшати тешку судбину многонапаћених босанско-херцеговачких Срба.

Али даљи догађаји су показали, да аустро-угарској монархији никада није било ни на крај памети, да олакша судбину Срба; она је само за једним тежила: да се учврсти на Балканском Полуострву. И наскоро после тога, како је Аустро-Угарска „без своје користи“ узела на себе бригу за Босанце и Херцеговце, ови се стадоше гласно жалити, с тугом се сећајући оних дана, кад су носили турски јарам. Но Европа је остала глува за те жалбе; она тако рећи намерно није хтела да види, како се Аустро-Угарска креће на југ; европски дипломати нису чули звекет оружја, те према томе нису видели никаква нарушавања политичке равнотеже. И ето, сада дознајемо из „Budap. Tagbl.“, да је босанска влада намерна на послетку, да мађарски језик начини обавезним у средњим школама у Босни и Херцеговини. Хоће-ли европски дипломати и сада ћутати? Хоће-ли и сада, кад остаје само један миг до тога, да се Босна и Херцеговина коначно прогласе аустро-угарским покрајинама, европски дипломати пропустити време, да рекну своје veto?

Ако је већ потребно, да се кадгод присаједине Босна и Херцеговина, ако није могућ њихов засебни опстанак, као автономне покрајине, зар није боље за те две земље и није-ли безопасније за Европу, **да се оне присаједине сродној им Србији**, која је уз то слабија, него хабсбуршка монархија?“

Овако мисли руски народ, и поред таких мисли тешко би руска влада, све и кад би хтела, могла пустити Босну и Херцеговину својој судбини.

Ми дакле не верујемо, да је питање о анексији Босне и Херцеговине сазрело. Оно се за сад још неће решити.

Глас из Русије.

Р. — Петроград, 7. новембра 1897.

Славна је прошлост руске војске. Кад се преврну листови њене историје, налази човек толико светлих примера јунаштва и пожртвовања, каквих ни једна друга европска војска не може показати у својој прошлости. Такав један светао моменат из историје руске војске је и заузеће града Карса у Малој Азији ноћу од 5. на 6. новембар 1877. године. Ономад на ноћ се дакле навршило равно 20 година, од како је руски војник под тврдим Карсом показао врхунац храбрости и пожртвовања у борби против Турака, који храброшћу нису уступали испред Руса, — беху достојни непријатељи. Војници кавкаског корпуса покојног генерала Лорис-Меликова у присуству главног команданта Вел. Кнеза Михајла Николајевића узели су на јуриш град Карс. Знајући, да ће интересирати Ваше читаоце ова по Русе знаменита двадесетогодишњица, подсетићу на неке моменте из иројске борбе под Карсом, јер млађи Ваши читаоци неће се већ сећати појединости те борбе, која већ давно спада у историју.

Град Карс, који лежи на путу из Александропоља у Ерзерум, беше један од најсилнијих бедема турске силе у Анадолији. Карс или Гаруц (грузински: Корцис-Калаки т. ј. градске двери) постојао је још у I. веку пре Христа. Руска војска беше четири пута под тим градом. Год. 1807. (под грофом Гудовићем) јуришало је на Карс одељење генерала Насвјетајева, али је морало одступити. Тада Карс беше слабије утврђен. Паскијевић је 1828. год. дошао под Карс са 14.000 момака и 70 топова; град беше већ јаче утврђен, али га Паскијевић 19. јуна на јуриш освоји, изгубивши свега до 400 момака. У јуну 1855. год. напао је на тај тврди град Н. Н. Муравјов с још већом силом и 13. новембра му се Карс предао. Град Карс је најпосле 1877. год. постао руским градом после многе проливене крви. Ретко је наћи примера у ратној историји целог света, да је така силна тврђава ноћу узимана на јуриш. Природа се удружила с вештином, да што јачим учине Карс; четрнаест засебних фортова и батерија са 303 топа и гарнизоном од 20.000 војника беху ужасна сила, према којој су Руси год. 1877. имали свега 35 батаљона, 48 ескадрона и сотнија и 138 топова. Јачину града допуњаваху спојене траншеје и „курјачије јаме“; сва утврђења подигли су енглески и немачки инжењери.

Ја ћу овде да Вам изнесем неке моменте из славног јуриша на Карс онако, како га је један тадањи ађутант описао сада у облику успомена у „Руском Инвалиду“.

Ноћни јуриш на Карс решен је у савету под председништвом главног команданта Великог Кнеза Михајла. Ноћ од 5.

ЛИСТАК.

Са мога пута на XII. међународни медицински конгрес у Москви.

— Др. Лазар Ненадовић. —

IV.

(Свршетак IV. писма.)

Четврти дан у јутру опростисмо се од наших љубазних домаћина — поблагодаривши им за гостопримство, нежне жене се и расплакаше на растанку. И јесте жао праштати се од тако добрих људи!

Кад изађосмо на пароброд, већ беше онде онака иста гомила света, као и кад дођосмо. Сад се скупила да испрати пароброд. Кад се већ отпусти лађа од обале, опазисмо међу светом и гђу Татаринову, нашу најнеуморнију сапутницу на свима излетима. Изашла је, да испрати госте. У име опроштаја добаци нам свежањ цвећа — последњи поздрав од Јалте!

Са истока већ одскочило беше сунце — те шиљаше по води широку пругу светлих зрака до „Сергија Великог Кнеза“, како се наш пароброд зваше; горе се плаве, а Јалта се тек буди. Прођосмо и Ливадију и Ај-Тодор. Сада нико не маше марамама за сретна пута. Још је рано — девојке спавају. С мора долази поветарац и таласи запљускују лађу, али се ова не одзива на таке лаке ударце. Док се ми враћамо Севастопољу истим правцем, којим и дођосмо, ја ћу још по нешто о Јалти да причам. Није право, да о њој најмање напишем — а њени гости бесмо.

Јалта је варош са 12 хиљада становника, и сваким даном расте и шири се, јер све више гостију долази, и све је већа потреба за станове. Данас има четир лепа и велика хотела, но станове дају и небројено приватних кућа. Куће су већином на један или на два спрата — све од тврдог камена, а имају свака своју лепу башту. Недостатак Јалте је сиромаштво у води за пиће, — и, још већи недостатак, неуређено питање о изношењу ђубрета из кућа и са улица. Воду има Јалта горску изворну — водоводом. Али је мало те воде, те човек не може у свако доба да има чашу хладне воде. Ваздух је горски и здрав, често, особито у вече, пун мириса од борове шуме, јела, кипариса, лаворике и осталог цвећа и дрвећа; но ипак има на себи и трагове варошког живота, — а највећа му је махна, што је топао. Не само југ и жарко сунце, него и сама варош са затвореним улицама, кућама и калдрмом доприноси, те је ваздух топлији. Против врућине и запаре једина су помоћ оне баштице око кућа и купатила. Ко пак хоће свежине и здравог ваздуха, нека иде у гору, у шуму или у оне лепе баште ван Јалте. Купатила има, чини ми се, три. Јефтино је, мислим 5 копејака без рубља. Дно мора на обали чини крупан шљунак, а купање је тим још незгодније, што мало има плићака. Таласа има, али не бурних, јер је и јалтански, као и гурзуфски залив заклоњен од најјачих и најчешћих ветрова са североистока. Плиме и осеке на Црном Мору нема, те су и таласи само од ветрова. Вода је мање слана, него на Адрији — а топлина се њена мења од 12° — 21°R (у јуну, кад сезон купања почиње, топлина воде је 12—17°R, а у августу дође до највише тачке 21°R). По топлини воде ова купатила једнака су у јулу и септембру са Атлантијским Оцеаном (Биариц) а у августу са Средиземним Морем (Абација). Осим морских купатила има неколико приватних завода за лечење водом. Ја сам посетио један такав завод жене-лекара гђе Бурјан. Но сем водом лече у Јалти још грожђем и кумисом. Грожђа има врло много — и добија се фунта доброг грожђа за 15 копејака.

Док у Гурзуфу и Алупки има по један доктор, Јалта их има небројено много. Купатила ова јесу за све оне болеснике, за које су добра у опште морска купатила. Нашу Абацију надмашају живописним пределом, богатим виноградима и кумисом. Ко хоће јефтиније да живи и воле варошки живот, друштво и проваћање, нека иде у Јалту; ко хоће мира и јефтиноће нека иде у Алупку; а ко не жали мало више потрошити, тражи пак мира, дивну природу и здрав ваздух, нека иде у Гурзуф. Грожђа свугде има. Ни из наших крајева није тешко онамо отићи, а ни пут није особито скуп. Живот је пак скакако јефтинији него у Абацији. Још да речем да у Јалти има мала лука и „моло“ — а и обала је морска сва зазидана, па с Богом Јалто, Алупко и Гурзуфе!

Тек доцније дознадох, како смо у Јалту, случајно, баш кад треба стигли. У Јалти, као и у другим руским варошима, куда су могли стићи чланови конгреса, образовао се комитет за дочек гостију. У Јалту долазише и до нас, а и после нас, гости, но све засебно или у малој групи. Немогуће би било, да комитет сваког засебно дочекује и проваћа. За то је и решио: Ова три дана ко се у Јалти нађе, биће наш гост — а после, комитет је своје „званично“ свршио! Ето, како и ми баш као наручени у Јалту стигосмо. А она три дана, три лепе слике, минуше као сан — те сад остају само успомене. Али дивне успомене! Нити ја, нити други и најстарији чланови медицинских конгреса, икад видесмо оваког гошћења — овако усрдног гостопримства — нити се надам, да ћу га икад још видети. Може се зар поновити само, кад у Русији опет конгрес буде. Запад за то нема нити воље нити умења. Као што је Крим најлепше зрно бисера у круни природних лепота Русије — тако је и ово наше гошћење на Криму круна свега гостопримства, које нам Русија указа! На северу (у Петрограду) влада хладни ум, око срца у „Матушке Москве“ влада хришћанска и православна срдачност и добродушност — а на југу је топло одушевљење — осећај! Слава и хвала нека је свему руском народу са његова гостопримства, али висока слава као Ај-Петри нека буде Јалти и Гурзуфу, јер непостижно превисише све остале вароши и градове! Последњи поглед још на Ај-Петри — и ја по њему шаљем свој поздрав Јалти . . .

на 6. новембар беше врло згодна за тај посао. Замрзло се. Земља суха, тврда, тишина дубока — потпуна мајина; месец се родио још у 6 сах. у вече, светлост му беше мека, чисто мами човека; предмети се могли разликовати на 150—200 корака. Тврђаву Руси већ нису могли да виде, само се контуре висинâ могле видети. Руси се живо спремали за јуриш, али с уздањем на успех. Осећао је сваки неку живахност, сваком на лицу си могао видети неку раздраженост. Колоне се стројиле у пуном поретку, нема ту ни шума, ни разговора, ни обичних поздрава заповедникâ, већ је сваки знао, да сад ваља радити. Официри су полугласно објашњавали, ко и куда треба да иде. Диспозиција беше проста и опредељена, мете тачно одређене. Главни јуриш беше назначен против утврђења на равници, са југо-истока против фортова Хафис-паше, Канлија и Сувари. На свима осталим тачкама имало се демонстровати. Брзина у овом послу беше главна погодба за успех. Цело одељење подељено је на седам колона и главну резерву. Коњица је разређена у три групе, да пази на путеве у Ардахан и Ерзерум и да потпомаже пешадију. Артиљерија је или била додељена пешадији, или остављена на месту, где колоне беху концентрисане, или су ишле за одељењима, која су демонстровала. Сила за јуриш беше овако груписана: за главни јуриш беше одређено 13,454 бајонета, за демонстрацију 11,278 бајонета, а за главну резерву остало је 1,640 бајонета. Сва тежина задатка лежала је на пешадији. Беше заповеђено, да се иде што скривеније, без пуцања, већ управо на јуриш. Тако су то и учинили војници генерала Лазарева, коме беше поверен главни јуриш на страшне фортове Хафис, Канли и Сувари. Остале колоне, које су демонстровале, отпочеле су силну пушчану ватру, кад се приближиле на пушкомет непријатељу.

Турска посада беше распоређена према јачини појединих фортова, а резерва им беше иза градских утврђења на равници.

Корпусни командант је сам примио врховно заповедништво над јуришем. У 8 сах. у вече већ је обишао војску, која беше постројена за јуриш, а одма после тога војска се у густим колонама крену напред. Слика беше величанствена! Силна војска се кренула решена, да победи или умре. Учесници у том славном јуришу говорили су, да је генерал Лазарев проговорио неколико ватрених речи. „Ми морамо ићи напред, ја ћу с вама, нема одступања!“ завршио је свој говор тај јуначки генерал. Војници су знали свог начеоника, ишли су за њим поуздано и нису ни мислили на одступање. Кроз 15—20 минута колона генерала-мајора грофа Грабеа (3 батаљона Перноваца, 1 бат. Севастопољаца и 1 кавкаски стрељачки батаљон) и колона пуковника Вождакина (3 бат. Севастопољаца и 2 бат. Имеретинаца), одређени за јуриш на Канли, ишчезоше испред очију; само се чуо одјек сложног корака војничког, па се еве после утиша. Наступише тренутци мучног, тешког чекања, кад од једаред зачуше се овде-онде пушке; то су Турци јављали, да су на опрезу. Мало затим загрми један, за њим други, трећи топовски пуцањ... Видело се, да су Турци дочекали Русе, и беше јасно, да ће бити жестоке, крваве борбе. До главног штаба, који је стојао на Караџурану, допираху од Хафиса потмули крици који беху све јачи и јачи. Чуло се руско, јуначко „ура!“, с којим се мешало нешто нејасно; по свој прилици је на Хафису решавало хладно гвожђе. Без пуцања, без застајања, тачно по заповести, руска војска је јурнула у Хафис; јуриш је отпочет беспримерном храброшћу, а међу првима је погинуо на Канлију потомак у Русију досељених Срба, мајор Томић, који је пред својим стрељцима први био на бедему Канлија, где су Турци бајонетима убили овог јунака. У то је пажња штаба скренута на Канли; отуда се нешто зло слутило. Усклици се нису чули, само су час-по грмили топови. Узнемиреност за успех подузећа стала се сваком поткрадати у душу. И баш тада, у 10 сах., стиже тужна вест, да је генерал гроф Грабе убијен; при јуришу био је први пред својом војском, те су га Турци растргли на бајонетима. Свако је љубио тог генерала, коме су увек поверавани најозбиљнији задатци; многима се очи напуниле суза на глас о смрти тог руског јунака. Њега је заменио командант перновског пука пуковник Бјељински. Корпусни командант пошаље под Канли ордонансе, да дознају, како стоје ствари; донесене вести нису биле повољне. Канли се упорно држао, руска војска залегла у ровове и не може напред, треба помоћи. Пуковник Вождакин, начеоник прве колоне, која је јуришала на Канли, беше рањен; његова војска такође није могла да надвлада отпор Турака; послат је инжењерски пуковник Булмеринг (који је баш ових дана умрьо), да прими заповедништво над обе колоне, грофа Грабеа и пуковника Вождакина. Вести испод Канлија беху све неповољније; погибе командант перновског пука пуковник Бјељински, али у то доба заузета су већ сва утврђења ужаснога форта. Турци се затворили у утврђену касарну, где се држали до зоре.

Под Хафисом и Карадагом је међутим боље ишло; из штаба се видело, шта се догађа на Хафису. После громких усклика „ура!“ и „алах!“, који се сливаху у неки чудни рој гласова, наступи за штаб непознатни тајац. Сви погледи тражили су уговорене ракетле — сигнал о заузећу форта. Али ракетли ни од куда, што је значило, да и тамо иде зло, — мишљаше се у штабу. Али не прође ни по сахата, а стиже око 11 сах., радосни глас, да је Хафис пао. Сад беше јасно, зашто пушке, топови и усклици умукоше, и сад се пажња окрену на ватру и пуцњаву у правцу према Карадагу, том ужасном форту, против кога се Руси узалуд борили још у јуну. Форт Карадаг са фортом Арабом беше кључ целој тврђави. Чувши вест, о заузећу Карадага, корпусни командант Лорис-Меликов изразио је уверење, да је сад град у руским рукама, и то је сваког обрадовало.

Све се то догодило око 12 сах. ноћи; видело се, да су фортови Сувари, Канли, Хафис и Карадаг ућутали, видели су то и бранитељи Карса, те одма стадоше пуцати на изгубљене фортове. Било је неколико покушаја, да се отме од Руса Канли, где се још једнако јуначки држао гарнизон у касарни, али сви су ти покушаји турски енергично одбијени. Пешадија је већ сва била употребљена, али је зато коњица кнеза Чавчавадзе на време дошла у помоћ; један део сиђе с коња и пође на јуриш на Канли а други део се распореди за леђи форта, те тако много допомогне, да буде узет. У зору се предао цео гарнизон канлијски.

Руска резерва била је већ сва у боју. Чак и последњи батаљон Јекатеринославаца, што беше при главном квартиру главног команданта, добио је заповест, да ударе на Канли. Међутим све тврђаве на брдима храбро се држале; држао се и Араб, сусед страховитог Карадага, са кога је сипао картеч као киша. Тек после пада овог последњег форта могло се казати, да је тврђава у руским рукама. Једва што поче свитити, а са Араба се појави светлост; не прође ни по сахата, а Араб умуче. Наскоро отуда стиже вест, да су јуначки Абхасци и Гуријци, из колоне генерала Шатилова, на челу са генералом-мајором Ридзевским, освојили тај форт. Победа беше несумњива. И млађи и неискуснији официри могли су видети, да је Карс пао губитком Карадага и Араба. Турци нису ни покушавали, да поврате Араб, тако им је ударац нанесен неочекивано и брзо. Но горњи фортови на левој обали реке Карсчаја продуживали су ватру. Тврђава Чим, тек што је опазила гомилу коњаника, који сачињаваху свиту корпусног команданта, стаде је врло добро гађати. Истина, губитака није било, само је ивер од гранате убио једног козачког коња.

Из штаба се није могло видети, шта се те ноћи радило на брдским утврђењима Карса на левој обали. Само је Тохмас целу ноћ необично силно пуцао. Час-по, па се ивице Тохмасових грудобрана засветле правилном линијом огња, баш као да је илуминација. Али то беше страшна илуминација! По ваздуху свираху грозном музиком усијана ђулад која је штаб више пута држао за ракетле. Рика топовска беше страховита. На срећу Турци због мрака нису могли скоро никако да нишане, већ су пуцали онако насумце. Из далека се видело, да је Тохмас зато тако грмио, што га је по свој прилици жестоко напала војска генерала-мајора Комарова, који је имао само да демонструје против Чима. После поноћи се у штабу дознало, да се један део Комаровљеве колоне натурио за Турцима, који су изишли из Тохмаса према Чиму, у помоћ форту Сувари. Гонећи Турке, који се повлачили у Тохмас, храбри Пјатигорци, вођени својим командантом пуковником Бучкијевим, дођоше до Тохмаса и спустише се у шанац. Али ту наиђоше на велику сметњу: ескарпе од камена, а уз то их Турци дочекаше пушчаном ватром, ручним гранатама, па и камењем. Јуначки пуковник Бучкијев је убијен у шанцу. Руси, не добивши помоћи, морадоше одступити. Тохмас, по свом положају и утврђењима, беше један од најјачих утврђења целог града. Под њим су Руси при јуришу 1855. год. изгубили до $7\frac{1}{4}$ хиљада момака. Претрпевши велике губитке под Тохмасом, колона генерала Комарова није ништа могла да учини против Чима, али је јуриш на Тохмас ипак много користио целој акцији. Са своје смелости и одлучности могао се тај јуриш Турцима учинити главним, правим јуришем руске војске, те је на том месту могла приковати и турску резерву, а то беше врло важно. Исто тако храбар беше и јуриш колоне пуковника Черемисинова, који је имао демонстровати против тврђаве Лазтепеси. Командант Карса, Муктар-паша, био је пре тога с главном резервом иза Хафиса, па видећи силни јуриш на Лазтепеси, преварио се и пређе у ову тврђаву, мислећи, да ће овде бити главни јуриш руске војске. То је класичан пример, како ваља у битци демонстровати на једној тачки, да би дотле друга одељења на другим тачкама могла лакше свршити с непријатељем. Енергична демонстрација ген. Комарова, који је задржао на месту Турке у Тохмасу, и демонстрација пуковника Черемисинова, који је привукао на себе турску резерву, веома су олакшале главни јуриш на југо-источне фортове Карса. Само тако су Руси могли од 1 сах. по поноћи па до зоре остати у Канлију (где се Турци затворили у касарну), а да их турска резерва није напала.

Падом Араба пао је Карс; то беше у зору. Сви фортови на левој обали Карс-чаја ућуташе. Чим избаци још неколико узалудних метака на свиту корпусног команданта, али тиме и заврши своје дејствовање. Већ је сасвим свануло, кад су из штаба, који беше на $1—1\frac{1}{2}$ врсте од Канлија, видели експлозије граната око Тохмаса и чули потмуле пушчане плотуне. То је пуцало одељење генерала лајтнанта Ропа, који наскоро јави, да су многи Турци изишли из Карса и упутили се у Саганлук. Кроз дурбин се јасно могле видети гомиле Турака, како беже из града. Корпусни заповедник заповеди козацима, да их гоне, и наскоро могло се јасно видети, како козаци гоне хиљадама Турака као какво стадо у правцу према руском табору у Веронкале. Од Турске пешадије скоро нико није умакао ропству, само им је један део коњице утекао у Саганлук. Но најбрже је ноге стекао сам командант Муктар-паша (љубимац Мађара. — Ур. „Бр.“), који је са најближом свитом стругнуо у град Олти. Најпосле је мајор Урбански са својим батаљоном владикавкаског пука напао градску цитаделу, која је почела пуцати, али у брзо ућутала. Тек што Руси почеше ломити капију, командант цитаделе, начеоник карске артиљерије, пуковник Хусеин-беј, преда је без боја. Тиме је завршен сјајни, беспримерни у историји, бесамртни јуриш руске војске на Карс...

У 8 сах. ујутро Лорис-Меликов с целом свитом пође да јави главнокомандујућем, а у 10 сах. већ уђе у Карс. Тешко је описати оно одушевљење руске војске; беше то светковина духа, карактера, одлучности и примерних распоређења, светковина дивне храбрости руског јунака-војника! Корпусног команданта дочекаше у Карсу старешине градске, свештенство и најстарији заробљени официри, међу којима беше и Хусеин-беј. На примедбу Лорис-Меликова, да би боље било, да је град предан без боја и крви, Хусеин-беј одговори: „Такова тврђава, као што је Карс, не предаје се без боја.“ И заиста, требало је само изближе погледати на она утврђења, на којима се природа и техника такмачиле, па да се помисли, да се само чудом, па јуначким грудима може узети такова тврдиња. Хусеин-беј беше један од најагилнијих и најхрабријих бранилаца Карса. Његова вешта распоређења су много сметала Русима још при првој опсади града у јуну те године. Прва му је жеља била, да види начеоника руске артиљерије под Карсом, пуковника Коханова. Оба супарника се онај час упознаше и заједно су ушли у Карс. Хусеин-беј није тајио, да је скоро сваки дан пратио пуковника Коханова и не једанпут је управљао на њега концентрисану ватру с утврђења. Пређашњи непријатељи постали су сада пријатељи.

7. новембра је Вел. Кнез Михајло свечано ушао у Карс, а 8. и. м. као на именадан Вел. Кнеза, била је парада за сву војску између Канлија и Хафиса. Видети руску војску два дана после јуриша, на пољима, где још не беше усахнула крв, где се на сваком кораку видели трагови упорне борбе — беше довољно, па да се каже, да за ту војску нема немогућега. На поздрав популарног главног команданта одазвао се тако громовит отпоздрав, какав се ретко кад чује. Но најсвечанији тренутак, који је оставио неизгладив утисак, беше оно, кад је Вел. Кнез Михајло извукао сабљу и командовао војсци: „Слушай, на караулъ! Корпусному командиру „ура!“ и затим салутира сабљом пред генералом-ађутантом Лорис-Меликовим. На такав поздрав загрми френетично, одушевљено „ура!“ из редова руских јунака, и њихови радосни крици се дуго разлегали далеко по граду. У исто време довршн величанственост те слике салут из топова, који су до мало бљували смрт и пропаст на руске редове, а у том тренутку беху весници руске победе...

Руси су под Карсом изгубили мртвих: 1 генерал (гроф Грабе) 17 штабних и обер-официра и 470 нижих чинова; рањених: 1 генерал, 58 штабних и обер-официра и 1726 нижих чинова. Турака је погинуло и сахрањено до 3000 а број рањених беше такође много већи, него у Руса. Заробљено је Турака 9000, међу њима 5 паша и 800 официра. Ратни трофеји беху: 303 топа, много пушака, логорска опрема, храна и и т. д.

Значај победе ноћу од 5. на 6 новембар може се схватити и без разјашњења. Руси су освојили тиме цео пашалук, и имали су чист пут у Ерзерум, олакшали

Скоро ћемо бити у Севастопољу, а звонце нас зове на доручак. Чудо се лепо живи на руским паробродима. Ко узме карту за први ред мора у напред да се претплати и за јело. Као и свуда по руским гостионицама, заведен је и на лађи „таблдот“. Кад човек узме „цео ручак“, јефтиније му дође, него кад би узео н. пр. два јела из тог ручка засебно. За то се на лађи добро и једе, јер гостионичар зна, да му неће пропасти, што спреми; а ако би и пропало, плаћено је, па може да спреми. За сразмерно јефтине новце добије се: у јутру — чај са млеком или румом и лимуном, масло и земичке; у подне — доручак од 4 јела, око 6 сати — ручак са 6 јела, око 9 сати опет чај са слаткишима. Гости поседају за многе столове, — за сваким столом други човек служи и засебно се чинија носи, — при служењу почиње се код госпођа — са сваким јелом код друге. Пиће се купује за готове новце. Осим јела има човек на самој лађи и друге забаве. Ко хоће да свира на клавиру, на вољу му је, други се играју карата или шаха, трећи чита. На самој лађи има мала књижара. Најпосле и публика на лађи даје доста разноликости и занимљивости. Ено само погледајте оног Татарина! Тај нас је и у Јалту пратио, јер увек путује, те тако мења купце за своју робу. Прави Чивутин! И око му лаже, — али кад се на кога навеже, мора да му што натури, тако лепо слâже. Разврне ћилимац од црна сомота, као што му је и око црно — па га окреће и овако и онако, а све показује оне лепе шаре, извезене на њему врло лепо и укусно разнобојним ибришимом. Почне са 15 или 20 рубаља — како му се купац свиди — а пустиће и на 7, — тек ако заустиш што, утећи не ћеш. Или рашири мараму од сирове свиле, исплетену као мрежа, па је скупи, па у шаку стисне и најпосле Вами је добаци: носи за 50 копејака! Ту Вам је на лађи и наш стари познаник са Адрије: Талијанац са брошевима од камена и иглама од корала. Али му је Татарин преотео муштерију — те тек тужно понавља своје: „Сињоре, бон маршан! (Господине, добар пазар).

Ево нас опет под славним Севастопољом. Лађа ће да ту постоји до после подне, а ми ћемо дотле у варош. Најпре одох на пошту, да видим, не зову-ли ме кући, а за тим загледасмо у храм св. Владимира и музеј. Лепа је ово црквица на онако видном месту, а тек изнутра какова је! Сва од разноцветног мрамора! И овај храм је подигнут у спомен славне кримске војне. У „музеју обране Севастопоља“ највише има слика; ту су разни призори из војне и обране, слике лађа и славних генерала и јунака. Има и кипова од бронзе и мрамора, модела лађа и топова, и ко ће, на брзу руку, све уочити и запамтити, шта има у том маленом музеју. Ја запамтих ону слику Ајвазовског, коју већ споменух

Купивши грожђа — последњи пут правог кримског грожђа — одосмо натраг на лађу. Скоро ћемо се кренути у Одесу.

су положај притешњене ријонске колоне под генералом Оклобџијом (родом Србин из Далмације. — Ур. „Бр.“), а што је најглавније, пад Карса је знатно утицао на расположај непријатеља не само у Азији, него и у Европи. Има их и данас, који не верују, да Руси нису митом освојили Карс, — толики беше утисак славног, јуначког јуриша на Карс.

Јунаци карски су заслужили, да им цео словенски свет сада о двадесетогодишњици славног дела њихова довикне из својих словенских срдаца: Част и слава руским јунацима! —

Велику је сензацију изазвао овде један нападај, који је управио лист „Нар. Права“, орган познатог австрофила бугарског Радославова, на уредника „Свѣта“, генерала В. В. Комарова. Тај бугарски листић, по дошаптавању својих протектора, оклеветао је Комарова, да је он плаћен адвокат данашње бугарске владе. Велики део бугарске и руске штампе енергично је протестовао против те гадне клевете, а Комаров је тужио суду уредника „Народног Права.“ Непријатно беше, што су неки овдашњи листови, не сачекавши изјаву увређеног Комарова нити крај парнице, узели клевету бугарског листића за готов новац, те жестоко напали на Комарова. Ко познаје прошлост и садањи рад генерала Комарова, тај не може ни часа посумњати, да ће Комаров за новце служити бугарској влади. Бугарски австрофили не могу да се помире са фактом, да је утицају Аустро Угарске одзвонило у Бугарској, те се сад помажу клеветама против човека, који је први у свом листу поздравио 2. фебруар лањске године, када се Бугарска обратила Русији. Радославов и његова клика су изгубили сав свој утицај, те се сад лаћају гадног оружја: клевете, не би-ли укаљали част једном великом Словенофилу и уједно подметли ногу Стојилову. У том ваља тражити узроке гнусне клевете, коју је софијско „Народно Право“ набацило на власника „Свѣта“. —

Колики је пијетет руског народа према покојном Цару-Миротворцу, види се и по томе, што је за његов споменик, који ће се подићи у Москви, скупљено до 1. новембра о. г. 1,753.220 рубаља. Тим новцем рукује комитет, који је основао садањи цар. —

4. о. м. постигла је један део Петрограда велика несрећа; тај дан је дувао ужасан ветар и падао снег. Силни таласи с мора ваљали се према обали, док један огромни талас изненада не зали у улице, те и онако набујале речице изиђоше из корита. Са Петропавловске тврдиње запуцаше топови, који становништву у угроженим крајевима вароши даваху знак, да се спасава. Вода је продрла у подруме многих кућа и ниске станове сиротиње, која се морала склонити у полицију. Хладноћа беше ужасна. Многе су улице биле поплављене, а јад и несрећа поплављене сиротиње велика. Полиција је учинила све, што треба, да се невоља ублажи. Вода је после једног дана тргла натраг.

Политички преглед.

— **Делегације** Поморски одбор угарске делегације држао је 10. (22.) о. м. седницу, у којој је изражена потпуна благодарност поморској управи на њеном успешном раду и после подробне специјалне дебате одобрен је цео поморски прорачун. —

Буџетски одбор аустријске делегације имао је јуче, 11. (23.) о. м. седницу, у којој најважнија беше изјава Младочеха дра Карела Крамаржа о промењеном становишту младочешке странке према Тројном Савезу. Чеси, вели др. Крамарж, били су пређе у најоштријој опозицији према Тројном Савезу, јер су гледали опасност по мир у оном силном оружању, и јер су држали, да он не осигурава довољно интересе на Балкану, те се бојали, да Аустрија у одсудном тренутку може остати усамљена. Али прилике се промениле, Тројни Савез је постао друкчији, постао је елементом политике мира, као и Двојни Савез, а координирањем обе групе створено је за мир јамство, каквога пре никад није било. С тога Чеси нису више на становишту оштрог отпора против Тројног Савеза, него га примају уз претпоставку, да ће се он пријатељски сложити с Русијом. Ради тога је свакако потребна промена Балканске политике наше. — Говорио је и др. Странски (Младочех), који је одобравао, што се наша спољна политика приближује Русији. С радошћу узима на знање изјаву министра иностраних дела, да Аустро-Угарска ни директно ни индиректно није утицала на последњу промену владе у Србији. — Затим је седница прекинута.

— **Србија.** „Београдске Новине“ дознају из поуздана извора, да ће за посланика у Цариграду бити постављен Стојан Новаковић, председник министарства на расположењу. —

Неоснована је вест, коју су пронели неки листови, да је пуковник Александар Симоновић, коморник краљице Наталије, смењен са те дужности.

— **Црна Гора.** Из Рима јављају, да је тамошња Банка Романа дала Црној Гори зајам од $4^1/_2$ милијона лира с интересом од $5^0/_0$. Зајам ће се употребити на разне инвестиције, а отплаћиваће се амортизацијом. Црна Гора је понудила као гаранцију приходе од царине и још неке регале.

— **Босна и Херцеговина.** Владини кругови у Петрограду незадовољни су, што аустријски и угарски листови, који имају везе са бечком и пештанском владом, изврћу значај споразума између Русије и Аустро-Угарске. Као последица тога незадовољства изишао је у париској „Нору“ чланак, у коме се отворено вели, да Аустро-Угарска треба да престане помишљати на анексију Босне и Херцеговине, јер на то Русија неће и не сме никада пристати, пошто су то српске покрајине, које припадају балканскоме полуострву, а на то имају право само хришћанске балканске државе.

— **Преговори између Грчке и Турске.** Међународна комисија, која одређује нову границу између Турске и Грчке, решила је била, да рад обустави до пролећа; али како није могуће, да се мир дефинитивно закључи, док се нова граница не одреди, то су велике силе одредиле, да међународна комисија одмах свој посао доврши. Турска влада пристала је на то, и рад је на граници поново отпочет. — Како још није потписан мир, то су се споразумеле грчка и турска влада, да конзули једне и друге државе заузму своја пређашња места, и да врше дужност, као што су и пре рата радили. Ако буде неке измене и промене у питању капитулација, то ће се накнадно исправити и уредити. Грчки конзули полазе на своја места у Турску.

— **Догађаји на Криту.** Немачка оклопњача „Царица Августа“, која је узела немачку посаду, отпловила је за китајске воде. Устаници пуцали су на аустријску торпедњачу „Тигер“, која је превозила турску војску из Кисама, али како куршуми због великога растојања нису допирали, то није било никакве штете.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 12. новембра 1897.

— **Епархијска скупштина бачке дијецезе.** Сва три одсека епархијске управе бачке држала су данас заједничку седницу, те је донесен пословни ред за епархијску управу, који ће се поднети сутрашњој епархијској скупштини.

— **Двобој.** Прошле недеље у четвртак био је у Петроварадину двобој између г. дра Бранислава Станојевића, резервног поручника ц. и кр. 70. пешадијског пука, и г. Божидара Лујановића, натпоручника ц. и кр. 5. пешадијског пука из Мишколца. Повод двобоју беше лична увреда, коју је г. натпоручник Лујановић у кавани речима нанео г. дру Станојевићу, те је овај због тог изазвао г. Лујановића на двобој. По мњењу секунданата увреда беше тако тешка, да су за двобој постављени најтежи услови: по три метка из пиштоља, а у случају, да куршумом ни један од противника не буде рањен, двобој на мачеве дотле, док један не буде неспособан за борбу. Пуцало се трипут, са дистанције од 25 корака, али и г. др. Станојевић и г. натпоручник Лујановић остали су неповређени, те је двобој продужен на мачеве. При првом судару добије г. натпоручник Лујановић ударац по руци, те му је просечен свилен завој око зглавка, и г. натпоручнику су исечене жиле на руци, тако да је по мњењу лекара и секунданата постао неспособан за даљу борбу, и тиме је двобој завршен. Г. др. Станојевић остао је сасвим неповређен. Противници се после мегдана нису измирили.

Неки овдашњи мађарски и будимпештански листови донели су вест о овом двобоју, па како нас многи наши пријатељи са стране питају, шта је било, доносимо сад ову белешку, да се види, како је текао овај двобој.

— **Срби и Хрвати.** Речки адвокат и врсни родољуб хрватски др. Еразмо Барчић покреће у друштву са хрватским родољубом дром Франком Поточњаком од 1. јануара 1898. нов лист под насловом „Народна Мисао“, у коме ће ширити идеју о јединству, слози и братству јужних Словена и радити на измирењу Срба и Хрвата. У програму ће тај лист истаћи узајамност свих словенских племена. — Знајући и дра Барчића и дра Поточњака као опробане пријатеље слоге српско-хрватске, уверени смо, да ће њихов рад наићи на симпатију и потпору код свих свесних елемената у српском и хрватском народу. Да је овај лист поставио себи добар програм, види се и из тога, што га пештански листови дочекаше с великим негодовањем. Наши се противници увек једе, кад пођемо добром стазом.

— **Откуп Јовановићеве слике „Бошко Југовић“.** Прекрасну слику српског уметника-сликара Паје Јовановића, „Бошко Југовић“, откупио је официрски дом у Београду за 3000 динара. Слика је изложена у београдској касини, где изазива опште допадање.

— **Преварен жандарм** Читамо у горњим листовима: Жандарм Јоца Симодровачки беше један од најсавеснијих људи, али му је љубав толико завртила мозак, да у мало није постао убица. Симодровачки беше додељен у Фелдварцу већ по године. Ту се упозна са неком Розом Берецовом, која не само да је добро играла и умиљавала се, него је, враголанка, жандарма сасвим уплела у своје вигове. Полугодишња љубав сасвим занесе жандарма; и ма да му је девојка обећала, да ће поћи за њега, кад нестаде уштеђеног новца жандармова, наједаред се предомисли и пође за неког полицаја у Молу, с којим се ових дана венчала. Жандарм Симодровачки и друг му, као патрола, баш онда свврнуше у општину, кад су сватови неверне девојке пролазили онуда. Заљубљени, или пре преварени жандарм, видећи неверну драгану, изгуби памет у гневу, скине пушку и опали на невесту, али промаши. Невеста скочи с кола, спасе се у неки дућан и затвори врата за собом баш онда, кад је разјарени жандарм потегао бајонетом, који не погоди девојку, већ врата. Друг жандарма Симодровачкога међутим отрчи на стражу, одакле дође више жандарма, да ухапсе Симодровачког. Овај сад стаде бегати, али га жандарми стигну на крај села, где Симодровачки опет хтеде да употреби своје оружје против својих другова, али затвор на пушци није имао каде да отвори, те га вежу и отпрате у Ст. Бечеј. Поведена је истрага против жандарма, који је тако због своје љубави посрнуо.

— **Јубилеј либералне странке у Србији.** Народна либерална странка у Србији намерава идуће године прославити четрдесетогодишњицу свога постанка и рада, који беше почет на знаменитој свето-андрејској скупштини год. 1858.

— **Нов стручан лист.** У Београду је почео излазити нов ваљано уређиван лист, под насловом „Полицијски Гласник, стручни лист за све полицијске радње“. Овом листу, на ком ради и омиљени писац Таса Миленковић, задатак је, да своје читаоце упознаје са криминалним стварима и пословима На крају доноси слике ноторних зликоваца, кесароша и лопова, како би их публика могла познати и чувати их се.

— **Беседу с игранком** приређује „румско српско певачко друштво“ у суботу 15. (27.) новембра 1897. у дворани код „Орла“ у Руми. I. Д. Јенко „Дујет из раденичке побуне“ свира митровачка ватрогасна гласба. 2. Х. Дубек „Србине“, мешовити збор. 3. Д. Јенко „Спаваш ли“, двоструки четворопев мушки. 4. Затлокал „Смеса српских песама“, свира митровачка ватрогасна гласба. 5. Ј. Маринковић „Песмом срцу“, пева мешовити збор. 6. *** Декламује г. Душан Сивчев. 7. Ф. Абт „Лаку ноћ“, уз пратњу хармонијума певају женске. 8. Г. Хавлас „Ране“, мешовити збор. II. игранка.

Новости са стране.

— **Несрећа на електричној железници у Будимпешти.** Једна кола електричне уличке железнице у Будимпешти сударила се 8. (20.) о. м. у вече са једним теретним вагоном државне железнице; једна особа је скоро сасвим стињена, а од осталих пасажера има троје тешко, а осморо лако рањених. Само је један човек остао неповређен, јер је при сукобу испао из кола.

— **Судбина Андреова** За судбину одважног шведског научењака Андреа, који је у ваздушном балону пошао на северни пол, јако се забринули сви пријатељи науке. Има већ дуже времена, како о Андреу нема гласа. С тога је по налогу шведског краља отпремљена пре неког времена лађа „Викторија“, да тражи Андреа и његове другове, али се лађа вратила с извешћем, да Андреу нема ни трага ни гласа. Неки стручњаци ипак држе, да су Андре и другови му у животу.

— **Руска војска на границама.** Кад је реч о кретању руске војске према границама Немачке и Аустрије, не треба то разумети, као да се тамо уједанпут шаљу по читаве дивизије или корпуси. Исто важи и за шиљање руске војске на китајску и инђијску границу. Управа руске војске држи се тога начела, да мирно, полако, према плану, удешену за дуже рокове, створи на границама такав положај, који у случају рата пружа операцијама руске војске највеће користи. Дакле у овај пар не шаљу се на немачку границу какве нове коњичке дивизије, него су само два драгонска пука мало даље помакнута према западу, а и онако су већ били близу границе, и то један пук помакнут је из Вилне у Сувалке, а други из Ковна у Вилковишњи. Уз то помакнут је један резервни пешачки пук из Вилкомира у Гродно. На азијској граници од Каспијског језера до Амура саразмерно мало има војске. На тим великим растојањима рачуна се са још дужим роковима. Тако н. пр. постављање кадра за азијске резервне пукове раздељено је на 15 година, које ће се завршити око 1910. године. Ако се дакле мора казати, да се претерује, кад се каже да Русија купи велику војску на границама, толико ипак стоји, да се у Русији мирно и стално ради на томе, да се користе миром. Од Мерва на југ у долину Мургаба иде један крак закаспијске железнице и тај се сад продужава преко Кушка. Од Мерва до Кушка има 370 километара. Од тога места до Херата има само 100 километара. У случају рата биће дакле главна линија за марш војске преко Каспијскога Мора и одатле железницом од Михаиловска у Мерв и у Кушк. Друге маршове линије начиниће се железницама од Оренбурга у Ташкенд и долином Амударје.

— **Спасао га Монте-Карло.** И то се чудо догодило. Та светска карташница однела је већ толико жртава, да чисто невероватно звони, да та карташница може кога спасти. Па ипак се то догодило. Год. 1893. у Бечу се рашчуло, да се познати спортсмен Рајмунд Келер због знатних губитака убио. Међутим Келер се није убио, само је изгубио новце; знало се, да је жив, али му нису знали пребивалиште. Келер се међутим бавио у Паризу, па је само одлазио на важније спортске догађаје у Лондон или Беч. Келер је оставио огроман дуг у Бечу. Кад недавно, веровници Келерови, који су већ давно изгубили наду, да ће добити свој новац, изненадише се, кад их је Келер све исплатио. Писао је, да је у Монте-Карлу не само добио сав свој новац, него је и врх тога добио огромну своту. Заиста је права бела врана, кога је још и Монте-Карло избавио од беде.

— **Дубока старост.** У радничком дому у Москви налази се од некога времена старац од 140 година, по имену Кузмин, кога су због просјачења задржали. Кузмин је дуго времена живио у Сибирији, камо га послаше, још док постојаху мужици, због некаквога злочина. Московске „Дневне Новости“ веле, да је Кузмин сасвим без икакве длаке на набораном лицу, које подсећа на печену јабуку. Сед је и иде на штакама, јер, вели, ноге му је „злато изело“. (Копао је у сибирским златним рудницима.) Он је уза све то могао доћи из далеке Сибирије у Москву. Светле, модре очи старчеве гледају још живо и весело. Старац сада моли, да му се даде трајна месечна потпора. Градско поглаварство московско хтело га је сместити у убоги дом, али старац неће да на то пристане. Он мисли, да уђи у убоги дом, значи жив се закопати; он се не ће моћи кретати, већ ће морати увек лежати, а од тога, вели, заболе кукови, с човека кожа сиђе а тело се, кад га ветар не провејава, руши. И старчеви родитељи дуго су живели. Отац му је умрио у 150-ој години, а матери му било је 109 година. Старац је недавно још молио, да му се даде дозвола, да се може бавити тражењем златних руда. Он вели, да најбоље зна, где има злата јер добро познаје земљу. Свој дуги век тумачи старац тиме, што готово никад није пио ракије, није волио жене нити пушио. Приповеда врло занимиво. За француске навале у Русији године 1812. био је Кузмин већ човек од преко педесет година; он врло добро познаје Сибирију и радо о њој приповеда, особито о златним слојевима, које такођер добро познаје. Кузмин вели, да је у старо време народ био бољи, покорнији и мирнији и да није толико тежио за златом, као сада.

— **Страшна несрећа у менажерији.** У Крајтербергеровој менажерији у Ковну (руска Пољска) догодила се ужасна несрећа. Кротилац Колберг већ беше довршио продукцију у лавијем и тигарском кавезу, кад један тигар изненада скочи на њега, обори га, нашто и остале звери прискочише и на комаде растргну кротиоца. У публици настаоде на тај страшни призор толики страх, да сви пројурише напоље; у гунгули је њих 8 изгубило живот, а више њих је тешко рањено.

НОВИЈЕ.

Београд, 11. новембра. Нови руски посланик на српском двору. Жадовски, наступиће своје место почетком децембра.

Цариград, 11. новембра. Српски министар-председник др. Владан Ђорђевић је данас у свечаној аудијенцији предао султану писмо, којим га краљ Александар позива с посланичког места. У почаст дру Ђорђевићу био је ручак у Јилдис-Кошку.

Букурешт, 11. новембра. Парламент је сазван краљевским указом у редовно заседање за 15. (27.) децембар.

Барцелона, 11. новембра. Бивши гувернер на острву Куби, генерал Вајлер, стигао је овамо. Пред станом га је поздравила гомила света. Вајлер се појавио на балкону и узвикнуо: „Да живи Шпањолска! Живели раденици!“

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 12. новембра. Заступничка кућа угарског сабора одржала је данас формалну седницу, у којој је поднесен одборски извештај о именима општина. Министар-председник је поднео законски предлог о уређењу конзулатских плата, а министар привреде зак. предлог о уређењу стања привредних раденика. У погледу овог последњег предлога закључено је, да се хитно реши. — Јосиф Мадарас интерпелише у погледу наставних прилика на Реци, а Раткаји због забране мађарске литургије у русинско-унијатским црквама. Затим је завршена седница.

До даљег решења кућа неће држати мериторне седнице.

Беч, 12. новембра. У данашњој седници заст. куће било је опет бурних призора. Заст. Грос је тврдио, да је председништво повредило закон, и тражи, да се неке његове речи из прошле седнице уведу у записник. Услед дрских нападаја Гросових владало је на десници велико раздражење.

Берлин, 12. новембра. Под заповедништвом војводе Фридриха кренуће се две немачке ратне лађе у Кину, да појачају тамошњу немачку ескадру. Немачка тиме хоће да изврши притисак на кинеску владу због убијања немачких мисионара у Кини.

Привреда.

— **За ждребад нису висока јасла.** Још се у многим шталама, у којима се ждребад хране, налазе висока јасла, из којих се ждребад сеном хране. То никако није добро, јер дизањем главе за храну, опружа се много врат у висину, и услед тога много слаби ртењача, а бивало је случајева, да се стварала и преседласта леђа. Осим тога, са високих јасала пада у очи из сена и прашина, падају оштрије и бодљикаве суве траве у очи, које се врло лако могу повредити, не само код ждребади, него и код одраслих коња. С тога високе јасле у опште треба из коњских штала избацити.

— **Вредност кокошијег ђубрета** врло је велика за пољопривредника у опште, а за повртара на посе. С тога треба сваки домаћин ово ђубре пажљиво да збира и за ђубрење извесних усева, нарочито поврћа да чува. Да би га пак у већој количини могао имати, треба у кокошињаке, или под дрва, на којима кокоши ноћивају, посути песка, ситне земље, плеве ит.д, па онда од времена на време на гомилу скупљати, али та гомила мора бити смештена негде под кровом, да ђубре на киши не пропада. За бостан у опште то је јединствено ђубре.

Распис награда.

„Матица Српска“ расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1898. награду од 68 дуката, који су преостали од расписане награде за засебне расправе „О појединим струкама књижевнога рада Павла Ј. Шафарика у колико се тај рад тиче нас Срба“ — за дело „О српском сликарству“, с роком до 31. децембра 1898.

Уз ту награду од 68 дуката долази још добровољан прилог од 50 фор., који је др. Владимир Николић, адвокат у Земуну, на ту сврху обећао.

А за расправе за „Летопис“ расписује ове награде:

1., 100 дуката за расправе или монографије из историје Срба у Угарској, с роком до 31. децембра 1898.

Награда је за сваку такву расправу или монографију 10 до 100 дуката према вредности и величини дела.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31. децембра 1898. расписане ове награде.

1., „Живот и рад Саве Текелије“, — награда 50 дуката.

2., „Историја српске књижевности за школу“, — награда 100 дуката.

3., „Опширна историја и етнографија о Буњевцима“, — награда 200 дуката. Рок 31. децембар 1898.

4., „Историја српске православне цркве у Угарској“, — награда 100 дуката.

Рукописе на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да их означе натписом или знаком. Име, презиме, карактер и место, где писац станује, ваља написати у особитом писму, писмо запечатити и обележити са оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом рукопису.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи не враћају се.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад изађе из штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се најпре у „Летопису“ а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 23. октобра (4. новембра) 1897.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић с. р.

Др. **Милан Савић** с. р.
секретар.

Трговина.

Нови Сад, 12. новембра 1897.

Цене су биле ове: жито прве каквоће 11 ф. 50–60 н., друге каквоће 11 ф. — н., зоб 5 ф. 30—40 н., јечам 5 ф. 10—— н., кукуруз стари 5 ф. — н., кукуруз у клипу 3 ф. 10—20 н., кукуруз нови окрњен 4 ф. 10—20 н., пасуљ бели 7 ф. 10 н., жути 6 ф. 80 — н., проја 4 ф 20 н., Репица 8 ф. — н. Све од 100 кгр.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 12. новембра 1897.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 67 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 66 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 53 н

†

Јавна захвалност.

Са потресеном душом и ојађеним срцем изричемо овим најтоплију захвалност свима онима, који су приликом изненадне смрти нашег премилог и непрежаљеног супруга, односно оца, свекра, брата, зета и деде

МИШЕ АТАНАЦКОВИЋА

учитеља и шк. управитеља

своје пријатељско саучешће нами изјавили, отпративши нашег милог покојника до вечне куће, у чему као и у полагању венаца и изражавању саучешћа бар у неколико налазимо олакшице и мелема неописаноме болу нашем. Посебице захваљујемо пречасном свештенству, које је при опелу и спроводу чинодјествовало; сл. новосеоској политичној општини на изразу саучешћа и венцу; сл. срп. православној општини; тако исто сл. панчевачком срп. црквеном певачком друштву; сл. новосеоском учитељском збору и ондашњем срп. црквеном певачком друштву на изразу саучешћа и венцу, ког су из љубави и признања према ревносном и савесном управитељу, односно коровођи њиховом, на самртни одар положили; даље говорницима: г. А. Бернату, који се у цркви и г. И. Мартиновићу, који се на гробу од милог покојника са дирљивим говором опростише; његовим колегама из околине; целом присутном грађанству без разлике сталежа, вере и народности из места и околине; новосеоским ученицима и ученицама и свима онима, који нам писмено своје саучешће изјавише и тиме нама ожалошћенима у неколико преголему тугу ублажише.

Баваниште, 6. нов. 1897.

У име ожалошћене породице:
Влајко Атанацковић.

Огласи.

Стечај.

Потписана општина потребује за своју основну школу једнога учитеља и једну учитељицу. Плата је учитељу 600 фор., а учитељици 400 фор. годишње у готову, врло удобан стан и огрјев у нарави, а к томе још сваких пет година службовања по 100 фор. повишице.

Дужности учитељске означене су у школским прописима. Првенство имају она г. г. учитељи и учитељице, који су вични црквеном осмогласном појању и хармоничном пјевању.

Молитељи имају уз обичне своје документе приложити и свједоџбу од своје надлежне политичке власти преко свога владања и понашања.

Рок је стечају до 30. новембра о. г. по стар. кал., до кога имају сви компетенти своје молбенице на потписану општину управити.

Српска правосл. црквено-школ. општина.

У Д. Тузли, дне 4. новембра 1897.

442 2—3

Председник:
Лазо Р. Јовановић.

Перовођа
Јован Г. Милетић.

СТАН

има за издавање у Новом Саду на главној пијаци, са 3 собе и 1 кухињом. 449 1—1

Упитати у администрацији овог листа.

Најновији и најбољи је

ЕДИСОН

цигаретнпапир и хилзна,

која све досадање фабрикате у каквоћи и финоћи надмашује. 307 16—30

7579. sz. tkvi 1897. 446 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Tomity Mita kátyi lakós végrehajtatónak Dugity Ráda és Anna kátyi lakósok végrehajtást szenvedettek ellen 50 frt. tőke és jkai iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság területén a kátyi 559. lapsztjkvben Dugity Vásza, Milka, Tanaszia, Mária, Ráda, Anna, és kk. György és Lázár nevén álló Cf I. 107. időközben a kátyi 3219. lapra átvezetett s Damjanov Pál tulajdonául vett Cf II. 107. h. r. sz. egyenként 1—1 hold szántó 180—180 frt. becsárban s egészben, továbbá az 559. lapon foglalt fentiek tulajdonát képező Af I. 107. h r. sz. 2 hold szántónak végrehajtást szenvedetteket illető $^{2}/_{8}$ része 90 frt — Ortslage 104 □ öl kert 25 frt. becsárban. — a kátyi 1593. lapsztjkvben kk. Dugity György, Ráda, Lázár, Anna és $^{1}/_{8}$ részben Paripov Mladen kátyi házközösség nevén álló Cf I. 107, h. r. sz. 1 hold szántó 180 frt. becsárban nyilvános árverés utján el fog adatni. — **Határnapul 1898. évi január hó 22-ik napjának d. e. 10 órája** Káty községházához kitűzetik, oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alul is el fog adatni. —

Kikiáltási ár a fenti becsár, melynek 10% venni szándékozók készpénzben vagy az 1881. 60. tvcz. 42. § ában jelzett árfolyammal számitott és 1881. évi 3333. sz. I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. tvcz. 170-§-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni kötelesek. —

Vevő köteles a vételárt két egyenlő részletben és pedig az elsőt egy hó, a másodikat két hó alatt, mindig az árverés napjától számitott 5% kamatokkal együtt a titeli kir. adóhivatalnál lefizetni.

Kelt Titelen, 1897. évi október hó 15-ik napján. —

Ján,
kir. aljbiró.

8835. sz. tkvi 1897. 445 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy az alsó kovilyi határőri alap végrehajtatónak Mo'szilov Lázár alsó kovilyi lakos végrehajtást szenvedett ellen 44 frt. tőke és jkai iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság területén az alsó kovily 294. lapsztjkvben végrehajtást szenvedett nevén álló 192. sz ház 800 □ öl házhely 370 frt., A f II. 200 hrsz. 1 hold szántó 180 frt., C f II. 99 hrsz. 1 hold szántó 180 frt., A 3. hrsz. 290 □ öl szőllő 64 frt. becsárban nyilvános árverés utján el fog adatni.

Határnapul 1897. évi deczember hó 30-dik napjának d. elötti 10. órája Alsó Kovily községházához kitüzetik oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alul is el fog adatni.

Kikiáltási ár a fenti becsár, melynek 10% venni szándékozók készpénzben, vagy az 1881. évi 60. tcz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és 1881. évi 3333. sz. I. M rendelet 8. §-ában jelzett óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. tcz. 170. §-a értelmében, a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni kötelesek. —

Vevő köteles a vételárt két egyenlő részletben és pedig az elsőt egy hó, a másodikat két hó alatt mindig az árverés napjától számitott 5% kamattal együtt a titeli kir. adóhivatalnál lefizetni. —

Kelt Titelen, 1897. évi november hó 6-ik napján.

Ján Géza s. k. kir. aljbiró.

Ја не држим путнике, јер они стају много новаца и траже високу провизију, већ радије продајем **непосредно** и **ЈЕФТИНИЈЕ** купцима, те с тога могу да строго по православном угледу масном бојом израђене иконе, заједно са лепо позлаћеним оквиром од 10 cm ширине, у величини од 88=75 cm по 6—7—7.50 фор. да продајем.

Ко жели лепу слику или икону, нека се обрати директно на

ЛУЈА ТАУША

позлатара и творничара оквира. Стовариште слика, икона и огледала

у Новом Саду, Дунавска улица, код Златног Крста.

Разашиље поштом у наточ (per Nachnahme) у сандучићима по цену, која њега стаје. Гарантује се за **солидну и лепу** израду слика. Затим има на стоваришту на платну разапетих икона у масној боји: св. Никола, св. Стеван, св. Ђорђе на коњу, св. Димитрије на коњу, Марија на престолу са св. Николом и св. Јованом, по цену од 3 фор. 50 новч. заједно с оквиром.

312 6—6

ОБЈАВА

Част нам је пошт. публику ад поводом знања ставити, да смо због знатног повећања радње, наше

СТОВАРИШТЕ ОДЕЋА

за господу, госпође и децу

из ауначке улице

на главну пијацу бр. 13.

(до кћижаре браће М. Поповића)

преместили.

За многобројну посету моле

с поштовањем

ВИЛЕНФЕЛД и ШРАЈБЕР.

372 9—14

Власник издавалац: Задужина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.